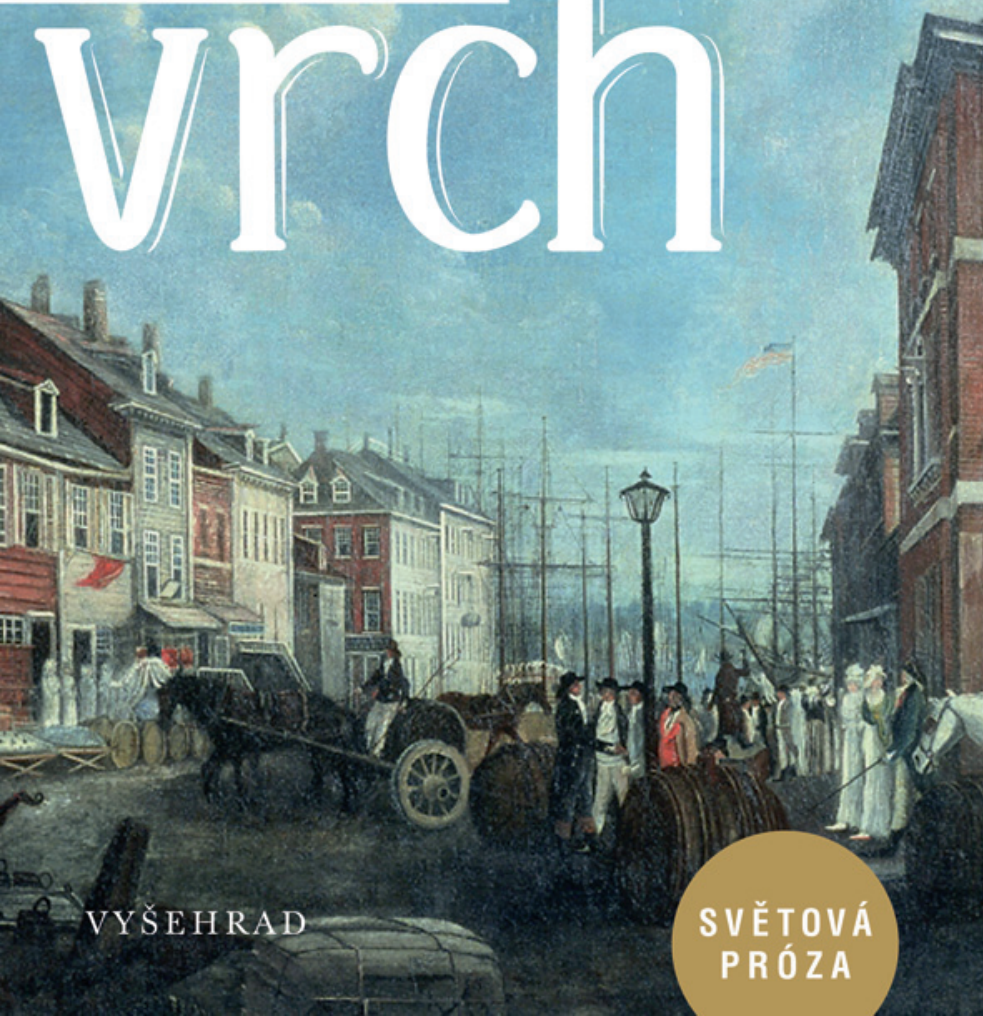

Zlatý vrch

Francis Spufford

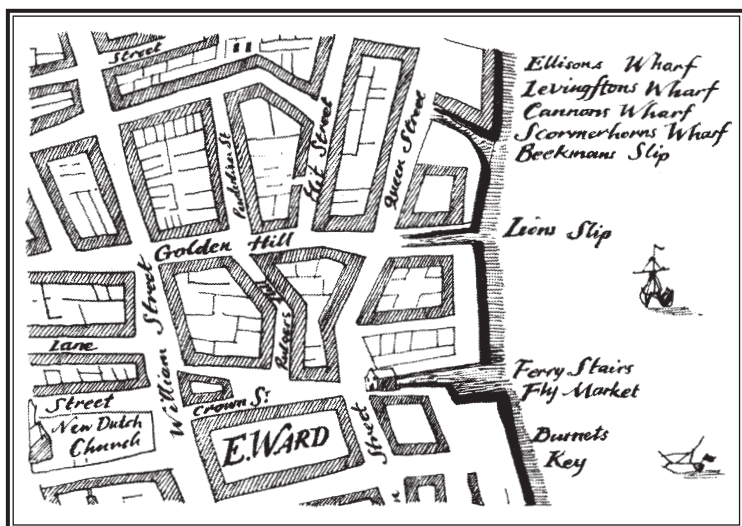

VYŠEHRAD

SVĚTOVÁ
PRÓZA

Francis Spufford
Zlatý vrch

Zlatý Francis Spufford vrch

VYŠEHRA D

Z anglického originálu Golden Hill
vydaného nakladatelstvím Faber & Faber
v roce 2016 přeložila Kateřina Novotná
Typografie Kateřina Urbanová
Odpovědná redaktorka Marie Válková
E-knihu vydalo nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
v Praze roku 2017 jako svou 1698. publikaci
Vydání v elektronickém formátu první
(podle prvního vydání v tištěné podobě)
Doporučená cena E-knihy 200 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
Praha 3, Víta Nejedlého 15
e-mail: info@ivysehrad.cz
www.ivysehrad.cz

Copyright © Francis Spufford, 2016
Translation © Kateřina Novotná, 2017
Illustrations © Eleanor Crow, after eighteenth –
century originals, 2016
First published in 2016 by Faber & Faber Limited
Published by arrangement
with Kristin Olson Literary Agency s.r.o.

ISBN 978-80-7429-869-1

Tištěnou knihu si můžete zakoupit na www.ivysehrad.cz

Stelle

„Zároveň mi radil, abych opravil své buřičské zásady,
jimiž jsem nasákl mezi Angličany, kteří jsou příslovečně
proslulí opovážlivostí vůči svým králům.“

TOBIAS SMOLLETT,
Dobrodružství Rodericka Randoma (1748)

Svátek všech svatých

*1. listopadu 1746
ve dvacátém roce vlády krále Jiřího II.*

I.

Briga *Henrietta* za sebou krátce před polednem nechala Sandy Hook, kolem třetí hodiny proplula úžinou a s přesností odpovídající výpočtu zvolna křižovala malými obrátkami sem a tam po šedivé hladině newyorského přístavu, až se panu Smithovi, přeskakujícímu z nohy na nohu, zdálo, že nízký pahorek města v listopadovém šeru se bude věčně vyklánět a nikdy se nepřiblíží. Řek Zeno se jen samolibě usmíval. Teprve se setměním *Henrietta* konečně zakotvila u Tietjesovy rampy a Smithe od skutečných štítů skutečných domů dělilo pouhých sto stop vody. Soumrak byl navíc tak chladný, vlhký a nevlídný, jak jen v listopadu může být, jako by se celý svět změnil ve čtvrtku šedivého papíru nasáklého mlhou a hrozilo, že se co nevidět rozmáčí na kaši. Právě proto vnucoval kapitán brigy Smithovi přednosti další noci strávené na palubě s tím, že obchodní záležitost na břehu mohou počkat do rána. Nabídka byla projevem úcty, protože během oné zahálčivé plavby trvající několik týdnů našel ve Smithovi příjemného společníka. Pan Smith však nabídku nepřijal. S úklonou a úsměvem vyslovil jediné přání – aby ho člunem dopravili na molo. A jakmile se dotkl podrážkami dlažby, svižně vyrazil, i když ho jeho dlouhé nohy ještě neposlouchaly. Daleko za sebou nechal námořníka, který mu nesl kufr, a musel se k němu vrátit. V mžiku si ho sám hodil na rameno a uháněl,

klouzal po rybích vnitřnostech, listech tuřínu, po kočičích výkalech a jiném nepříjemném odpadu, který patří k přístavu. Tu a tam se zeptal na cestu, a když ramenem rozrazil dveře kanceláře společnosti Lovell & Company v ulici Na Zlatém vrchu – těsně předtím, než je na noc uzavřeli na závoru, patrně připomínal usměvavé tornádo. Právě když učedníci rozsvěceli lampy a hodiny na stěně ukazovaly za minutu pět, shodil břemeno na zem a zdvořile požádal, jestli by mohl okamžitě mluvit osobně s panem Lovellem.

„Já jsem Lovell,“ řekl obchodník sedící u krbu a vstal. Jeho stručný popis pro potřeby prvního seznámení: stáří padesát let, byl vysoký a štíhlý, nicméně obličej měl neotesaný a tváře povislé, jako by ho příroda uhnětla klouby; prohnané, rozťekané oči, hnědé kalhoty ke kolenům a krátce zastřižená paruka zažloutlá od tabákového kouře. „Čím posloužím?“

„Dobrý den,“ řekl pan Smith, „protože to určitě *je* dobrý den, i když prší a je větrno. A je tma. Omluvte cestujícímu v obchodní záležitosti jeho netrpělivost, pane. Mám tu čest předložit vám směnku, kterou na vás vystavili vaši londýnští partneři, pánové Banyard a Hythe. A žádám, abyste ji laskavě ihned akceptoval.“

„Nepočkalo by to do rána?“ řekl Lovell. „Už je po zavírací hodině. Přijďte znovu a doplňte si hotovost v devět hodin. I když u částky přes deset liber šterlinků vás budu nucen požádat, abyste mi týden posečkal, protože peníze na ruku jsou vzácnost.“

„Ach,“ řekl Smith. „Je na vyšší částku. Mnohem vyšší. A já k vám spěchám přímo z lodi, ještě postříkaný solí, špinavý jako pes, co právě vylezl z kachního rybníku, ne abych žádal proplacení, ale abych vám zdvořile nabídl odložení splátky.“

Podal mu desky, v nichž se po otevření objevila obálka zřetelně označená černou voskovou pečetí B. a H. Lovell pečeť s povytaženým obočím rozlomil. Při čtení je povytáhl ještě výš.

„Pane, smiluj se nad námi,“ vydechl. „To je směnka na tisíc liber.“

„Ano, pane,“ řekl Smith. „Na tisíc liber šterlinků, neboli jak se v ní říká, na tisíc sedm set třicet osm liber, patnáct šilinků a čtyři pence. V newyorské měně. Mohu se posadit?“

Lovell ho nevnímal. „Jeme,“ řekl, „dones lampu blíž.“

Zaměstnanec donesl jednu právě zapálenou svíčku v cylindru a Lovell přiložil papír těsně k horkému sklu; tak blízko, že Smith málem vyskočil, aby mu ho vytrhl, za což jej Lovell odmítavým zdvižením ruky pokáral. Papír nicméně nespálil, pouze jej přikláněl tak, aby ho plamen prosvítíl a vystoupily bledé linie vodoznaku s kresbou mořské panny.

„Papír je v pořádku,“ řekl zaměstnanec.

„Písmo taky,“ dodal Lovell. „Rukopis Benjamina Banyarda, řekl bych.“

„Ano,“ potvrdil Smith, „i když ve své kanceláři na Mincing Lane, když pro mě vypisoval tuhle směnku, se jmenoval Barnaby Banyard. No tak, pánové, myslíte, že jsem ji našel na ulici?“

Lovell ho zkoumal, oděv, ruce, tvář i vystupování, jako by o něm už slyšel, neshledal však nic, co by žádalo vysvětlení.

„To jste klidně mohl,“ řekl, „protože vás neznám. Co je to? A kdo jste vy?“

„Co to asi je a kdo asi jsem já. Směnka v ceně tisíce liber a cestující, který ji vlastní.“

„Nebo cár papíru, kterým si klidně můžu vytrít zadek, a prolhaný darebák. Budete si muset vymyslet něco lepšího. S Banyardem obchoduji dvacet let a dvacet let přes ně platím Kingstonu faktury ze svých obchodů s cukrem. Něco takového ale nikdy. Ještě nikdy mi nepřišel jen tak z druhé strany oceánu papír na vyplacení částky za téměř celou sezonu, bez jediného slova nebo upozornění nebo bez svolení. Znovu se ptám: Kdo jste? Čím se zabýváte?“

„Takže obecně, pane Lovelle, kupuji a prodávám. Běhám po světě sem a tam. Hledám, co se dá využít, do čeho bych mohl vrazit svých tisíc liber. Ale konkrétně, pane Lovelle, je to něco, o čem bych raději pomlčel. Důvěrná věc.“

„Ty štěně jedno drzý, tohle na mě nezkoušej! Mluv jasně nebo ten tvůj cennej papír spálím.“

„To neuděláte,“ řekl Smith.

„Že ne? Pěkně jste vyletěl, když jsem ho dal k lampě. Mluvte, nebo shoří.“

„A vaše dobré jméno s ním. Pane Lovelle, věc se má takhle: Poptával jsem se na londýnské burze u slušně zavedených obchodníků, kteří dělají spolehlivé obchody, a vaše jméno se objevilo u Banyarda – coby vážený partner. A tak mi vystavili směnku.“

„To ještě nikdy neudělali.“

„Teď to udělali. S ujištěním, že jste pro to vhodný. Což jsem rád slyšel, protože jsem platil hotově.“

„Hotově,“ hlesl Lovell jako ozvěna. A četl nahlas: „Za šedesát dní zaplaťte při předložení této druhé směnky panu Richardu Smithovi částku ve výši...‘ říkáte, že jste složil hotovost?“

„Ano.“

„Z vlastního nebo za někoho jiného? Jako prostředník nebo hlava firmy? K vyrovnání účtu, nebo abyste vystavil novou směnku? Abyste investoval, nebo to roztočil za křiklavý volány a saténový vesty?“

„Zkrátka hotovost, pane. Což bylo samo o sobě dostatečně výmluvné.“

„Bezpochyby jste nepovažoval za vhodné cestovat s takovým balíkem zlata přes oceán.“

„Přesně tak.“

„A zároveň doufal, že na druhé straně narazíte na troubu, který vám na požádání vymění papír za zlato.“

„Nikdy jsem neslyšel, že by se Newyorčané dali snadno napálit,“ odpověděl pan Smith.

„Taky že nedáme, pane,“ pokračoval Lovell, „taky že nedáme.“ Zabubnoval prsty. „Zejména když dotyčnému nestojí za to rozptýlit naše podezření, že bychom mu mohli naletět. – Omluvte prosím moje chování. Jsem zvyklý mluvit tak, jak to vidím. Do vás ale nevidím, nevím, co od vás čekat, a vy mě

vědomě držíte v nejistotě, což od vás není hezké, ani nijak zvlášť poctivé, musím říct, u kluka, co si přijde a požaduje vyplatit celý jmění, a bez záruky.“

„S obvyklou zárukou pravé směny,“ zaprotestoval Smith.

„A je to tady,“ řekl Lovell. „Zas ten úsměv. Obchod je o důvěře, pane. Obchod je potřeba, a to potřeba vzájemná, pane. Obchod je podání ruky jako odpověď na ruku napřaženou. Když vám ale řeknu, že jste darebák, vy se ani nezačervenate – což je přirozená reakce na přímé obvinění – a nazvete darebákem mě, protože vám nevěřím.“

„Ne,“ opětoval Smith klidně. „Protože máte samozřejmě pravdu. Neznáte mě a podezíravost je určitě nejrozumnější přístup, protože z mé strany to taky může být jen pozlátko dobrého vychování, jinými slovy, třeba jsem elegantní podvodník, který rád dává najevo sečtělou.“

Lovell zamrkal. Smithův hlas přešel v jakési krákorání a nedalo se říci, jestli si právě nasadil masku, nebo ji odložil.

„Být cizincem je příjemná výsada,“ pokračoval Smith stejně roztomile jako dřív. „Když jsem vystoupil na břeh, jako bych se znovu narodil. Máte před sebou úplně nového člověka, právě stvořeného. Tady jsem bez minulosti a naprosto neznámý. A jsem jediné to, co budu. Ale ta směna, pane, je pravá. Jak mám rozptýlit vaše obavy?“

„Pokud mluvíte vážně, pak máte prazvláštní představu o tom, jak se rozptýlí obavy,“ podotkl Lovell s pohledem zabodnutým do Smithe. „Mohli byste mi říct, proč jsem nedostal žádný dopis, aby se předešlo tomuhle překvapení? Očekával bych nějaké vysvětlení, nějaké upozornění.“

„Možná jsem ho předhlonil.“

„Možná. Já se ale budu řídit vlastním úsudkem do té doby, než uvidím víc, než jen to *možná*.“

„Jistě,“ řekl pan Smith. „Nic přirozenějšího, když jsem třeba darebák.“

„A vás jako by takhle možnost přímo těšila,“ řekl Lovell. „Zmiňuji pouze potíže, do jakých jste se dostal. Věřil byste mi víc, kdybychom předstírali, že jde o něco jiného?“